ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ

ВСЕ БУДЕ
УКРАЇНА!

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

«Об'єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням»

28 жовтня 2022 року
Харків – «Місто-герой України»

Збірку матеріалів круглого столу «Об’єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням» видано за підтримки та безпосередньої участі ректора Національного університету цивільного захисту України генерал-лейтенанта служби цивільного захисту, доктора наук з державного управління, професора Володимира САДКОВОГО, який з першого дня російського вторгнення і до сьогодні, виконуючи свої службові обов’язки, ефективно керує колективом закладу вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Усі зусилля особового складу університету очільник вишу спрямовує на досягнення вагомих і плідних результатів в одних із основних сфер діяльності - освітній та науковій. Також під його чітким керівництвом спільно із рятувальниками харківського гарнізону науково-педагогічні працівники університету виїжджають на ліквідацію наслідків пожеж, проведення аварійно-рятувальних та пошукових робіт у зруйнованих внаслідок ворожих обстрілів будівлях

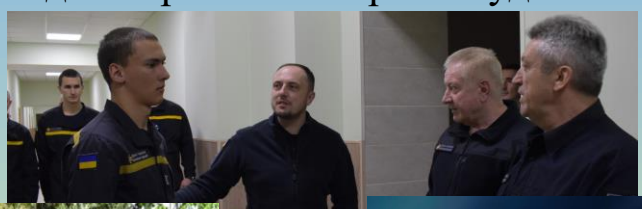

РАЗОМ ДО ПЕРЕМОГИ!

Об’єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням. Матеріали круглого столу. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 28 жовтня 2022. – 153 с.

У збірці розміщено матеріали круглого столу «Об’єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням». У збірці представлено наукові доповіді з наступних напрямків:

– проблемні питання організації служби та професійної підготовки в ДСНС України;

– оцінка застосування засобів і способів гасіння пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в умовах сьогодення;

– актуальні питання створення та використання пожежної та аварійно-рятувальної техніки, оснащення та засобів індивідуального захисту в Україні.

Редакційна колегія:
кандидат технічних наук, доцент Лісняк А. А.,
кандидат технічних наук, доцент Дубінін Д. П.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та стилістику матеріалів, представлених у збірнику.

Відповідальний за випуск Лісняк А. А.

© Національний університет
цивільного захисту України, 2022

Офіційний вісник України, 2020, № 14, ст. 568.

9. Павлов С.С., Климась Р.В., Одинець А.В., Середа Д.В. Запровадження процесу підвищення кваліфікації фахівців дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС України на базі Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту. *Журнал: Наукові перспективи*. К.: № 6 (12), 2021. С. 76-89. DOI: doi.org/10.52058/2708-7530-2021-6(12)-76-89.

УДК 37.091.2:614

ФОРМИ І МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МІСЦЕВИХ ПОЖЕЖНИХ КОМАНД

Черкашин О. В., к.пед.н., Пономаренко Р. В., д.т.н, професор
Національний університет цивільного захисту України

Сучасні дослідники в сфері підготовки майбутніх рятувальників стверджують, що найбільш ефективними складовими технологій навчання в системі ЗВО ДСНС є такі методи інноваційного навчання, як ігрові, інтерактивні, тренінги, ігрове моделювання та проектування, психолого-тренувальний центр підготовки пожежних та аварійно-рятувальних команд, віртуальне моделювання, аналіз конкретних ситуацій, розв'язання ситуаційних проблем і задач, кредитно-модульне навчання, модульно-рейтинговий контроль, самостійна пізнавальна діяльність на базі інформаційного освітнього середовища та «Віртуального університету».

І. Красуцька пропонує інноваційний підхід щодо визначення компетентності пожежного-рятувальника, який передбачає проведення дослідження в контексті об'єднання методів практичного відпрацювання та тестування до та після виконання завдання [1]. Особливістю такого підходу є виконання завдання одноосібно та під керівництвом керівника гасіння пожежі (командира відділення, начальника караулу). В разі виконання завдань одноосібно на позиції, ефективність робіт пожежного-рятувальника залежатиме безпосередньо від його особистої компетентності. У випадку виконання робіт під безпосереднім керівництвом старшого начальника, компетентність пожежного-рятувальника не буде догматичним чинником ефективності його роботи, адже ефективність його роботи буде залежати від рішення (розпорядження, команди, наказу) керівника. Тому, додатково, доцільно розглянути рівень його працездатності.

До числа активних форм і методів навчання вчені відносять, передусім, навчальні *ділові ігри, розігрування ролей*, а також залучення членів МПК до практичної роботи, організація виїзних занять, розбір надзвичайних ситуацій, що сталися, пожеж та ін. Особливо інтенсивно розробляються ділові ігри і конкретні ситуації, імітаційне моделювання з організації гасіння пожеж, порятунку людей і матеріальних цінностей.

Активні методи навчання мають важливе значення в підготовці майбутніх фахівців різних спеціальностей, вони використовуються як елементи *контекстного навчання*.

Аналіз наукової літератури [2] дає підставу стверджувати, що *навчально-ділова гра* дає змогу змоделювати відповідні умови для придбання навичок фахівця. Варто відзначити, що *проблемно-орієнтовані* ігри визначають складні проблеми і шляхи їх розв'язання в різних галузях, зокрема й у підготовці майбутніх рятувальників.

Вважаємо, що в процесі вироблення компетентності рятувальників діяти в надзвичайних використання ділових ігор виконує кілька завдань:

- сприяють виробленню позитивно-активного ставлення до роботи професійної діяльності;
- ставлять здобувачів в позицію суб'єкта по оволодінню якостями, необхідними для пожежного - рятувальника;

- забезпечують можливість використання професійних знань у сфері діяльності рятувальників в умовах, наближених до реального освітнього процесу;

- дозволяють моделювати і вирішувати надзвичайні та пожежонебезпечні ситуації та шукати швидкі варіанти їх розв'язання;

- розвивають аналітичне мислення, вчать взаємодіяти, оптимально знаходити спільне рішення;

- дозволяють проводити оцінку та самооцінку рівня готовності до роботи з надзвичайних ситуаціях.

У становленні особистості майбутніх працівників ДСНС навчально-рольові ігри мають важливе значення, оскільки розвивають аналітичні здібності, сприяють прийняттю правильних рішень у різних соціально-психологічних і виробничих ситуаціях. Навчально-педагогічні ігри використовуються для вибору оптимальних рішень, що навчають методам і прийомам діяльності у справжніх умовах.

Щодо підготовки рятувальників, то в першу чергу ділова гра сприяє розвитку вміння оперативно приймати правильні рішення, володіти спеціальними знаннями і уміннями, працювати в команді, а також мати відповідні психологічні та фізичні якості. В такому контексті гра в якості активного навчання стала використовуватися в XVII-XVIII ст. як «військова гра» [2].

Щодо підготовки пожежних МПК, вона повинна проводитися переважно колективно. Колективна форма підготовки в найбільшій мірі відповідає потребам формування особи пожежного МПК. При колективному способі долається протиріччя між індивідуальним способом засвоєння знань і колективним характером робіт по гасінню пожеж і порятунку людей та матеріальних цінностей. У колективному навчанні структура спілкування дозволяє пожежній команді навчати кожного свого члена і кожному членові активно брати участь в навчанні усього колективу. При цьому необхідно виконати ще одну вимогу, щоб навчати інших: кожен пожежний МПК має бути готовий вчитися сам. Подібний педагогічний підхід дозволяє формувати відповідальність не лише за себе, але і за своїх колег. Окрім цього, підвищується соціальна значимість і активність кожного з здобувача вищої освіти, які переймають на себе функції викладача.

Одним з основних умов професійної готовності пожежних МПК до виконання своїх обов'язків є високий рівень занять, що проводяться з професійної підготовки. У системі підготовки саме професійна підготовка займає виключно важливе місце. Можливості різних методів навчання в сенсі активізації навчальної і навчально-вирбничої діяльності можуть залежати від різних чинників: від природи і змісту відповідного методу, способу його використання, а також педагогічної майстерності педагога, в даному випадку - це керівник МПК. Але необхідно констатувати, що мало хто з керівників МПК має педагогічну і пожежно-технічну освіту, а також володіє педагогічною майстерністю. У зв'язку з цим слід сказати, що цей пропуск необхідно ліквідовувати шляхом організації короткострокових курсів підвищення кваліфікації за спеціально розробленими програмами, наприклад «Організація підготовки членів МПК» і «Теорія і методика викладання основ пожежної справи» на базі місцевих підрозділів оперативно-рятувальної служби, оскільки саме на цей орган покладено відповідальність за організацію гасіння пожежі на території населеного пункту.

Реалізація цього принципу визначає необхідність постійного і систематичного вдосконалення тактичних і технічних знань і умінь, методичних навичок, оволодіння мистецтвом боротьби з вогнем, які не могли бути повною мірою реалізовані без застосування активних методів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красуцька І.М. Особливості експериментальних досліджень формування професійної компетентності майбутніх пожежних-рятувальників. Journal «ScienceRise:

Pedagogical Education» №9(17)2017. С.47-52.

2. Коваль М. С., Кусій М.І. Впровадження інноваційних технологій у навчальний процес Львівського державного університету безпеки життєдіяльності // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. - 2012. - Вип. 29. - С. 387 -392.

З М І С Т

СЕКЦІЯ 1 «ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУЖБИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ДСНС УКРАЇНИ»

Борисова Л. В., *Муравйова А. А.* Щодо питання професійної підготовки в ДСНС 4

Григор'ян М. Б. Покалюк В. М., Чабанов М. Ю. Удосконалення аварійно-рятувального обслуговування гірничих підприємств України аварійно-рятувальними формуваннями ДСНС України 6

Іщук В. М., Федик В. В. Застосування активних методів навчання при підготовці місцевих пожежних команд 8

Іщук В. М., Фесенко В. І. Система управління охороною праці в пожежно-рятувальних підрозділах 10

Криворучко Є. М. Сучасні тренувальних комплекси та тренажери в системі підготовки пожежних та рятувальників 12

Неклонський І. М. Щодо оцінювання тактичних можливостей аварійно-рятувальних формувань 14

Рудаков С. В. Дослідження гасіння пожеж в залежності від часу прибуття пожежних підрозділів 16

Середа Д. В., Климась Р. В. Ретроспективний аналіз набутого досвіду та сучасного стану навчання фахівців з питань дослідження пожеж 18

Черкашин О. В., Пономаренко Р. В. Форми і методи професійної підготовки місцевих пожежних команд 20

СЕКЦІЯ 2 «ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ І СПОСОБІВ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ»

Бондар Д. В., *Сенчихін Ю. М., Лісняк А. А., Дендаренко Ю. Ю.* Організація гасіння пожеж на складах нафтопродуктів в умовах ведення бойових дій 23

Волобуєв О. В., *Веретенніков А. А.* Про результати роботи гарнізону оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Харківської області за І півріччя 2022 року 25

Горбіков В. А., Остапов К. М. Використання САРМ-Л та САРМ-С для підвищення ефективності аварійно-рятувальних робіт при ДТП 27

Горбіков В. А., Аветісян В. Г., Сенчихін Ю. М. Аналіз оперативно-службової діяльності Державного пожежно-рятувального загону № 1 Харківського гарнізону ОРС ЦЗ у період російської агресії 29

Григоренко О. М. Обґрунтування можливості використання плавучого покриття для підвищення ефективності гасіння пожеж у резервуарах 31

Дементт М. О. Основи організації та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт 33

Дубінін Д. П. Обґрунтування та визначення кількості окисника для припинення горіння 35

Дубінін Д. П., Лісняк А. А. Гапоненко Ю. І. Дослідження явищ при розвитку внутрішньої пожежі 37

Карпов А. А., Кустов М. В. Сучасні способи виявлення вибухонебезпечних предметів 40

Кулаков О. С. Забезпечення заземлення стволів та насосів пожежно-рятувальних автомобілів час гасіння пожежі 42

Кулєшов М. М. Науково-практичні аспекти системи реагування на надзвичайні ситуації 44

Лісняк А. А., Дубінін Д. П. Міжнародні підходи до проведення розвідки пожежі 46

Макаренко В. С., Кірєєв О. О. Експериментальне дослідження впливу порошків на вогнегасних характеристик легких матеріалів 48

Мелещенко Р. Г., Тімаков Є. В. Ризик порушення нормальних умов життєдіяльності 50

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

«Об’єднання теорії та практики – запорука підвищення готовності оперативно-рятувальних підрозділів до виконання дій за призначенням»

Відповідальний за випуск А. А. Лісняк Технічний редактор Д. П. Дубінін

Підписано до друку 17.10.2022 Друк. арк. 8

Тир. 100 Ціна договірна Формат А5

Типографія НУЦЗУ, 61023, Харків, вул. Чернишевська, 94